

סליחה, אני לא יכול ללחוץ לך את היד!

Category: חגים, יום כיפור

מגיפת הקורונה מקילה קצת את החיים של הרבנים התבדיים ונשותיהם [?] בני המין השני אינם מנסים ללחוץ את ידיהם. ישנם מנהגים יהודיים רבים שיש להם יתרונות בריאותיים צדדיים, כמו נטילת ידיים ומקווה, אך מהי משמעות חמש הטבילות של הכהן הגדול ביום הכיפורים, וכיצד אנו מקיימים זאת בימינו?

אין יותר לחיצות ידים

אחד ה"אתגרים" הגדולים ביותר שעומדים בפני רב חסידי בעבודה הציבורית שלו, זה שהוא מקפיד לא ללחוץ ידיים לנשים. בכל פעם שהוא נפגש עם נשים שלא פגשו בעבר רב חסידי [?] הן מיד מושיטות יד, וכשהרב משאיר את היד שלהן תלויה באויר נוצר מצב מביך מאוד.

כמובן שהרב משתדל לרכז את האוירה ולהסביר היטב שמדובר בנוהג דתי וחלילה אין לו דבר נגד האשה הזאת וכו', אבל לפועל פעמים רבות נשים רבות נעלבות מזה. כבר נוצר סביב זה פולקלור שלם של אמרות ופתגמים שמסייעים לרב 'להימלט' מן המבוכה. יש כאלה שנוהגים לומר: אמא שלי לימדה אותי לא לגעת בדבר שלא שייך אלי. ואילו אחרים אומרים: אשתי לא מרשה לי [?] נשים רבות מגיבות: הלוואי שגם בעלי היה חסיד [?]

כשאני נמצא באירועים ציבוריים ואשתי עומדת לצדי, ישנו פתרון פשוט: אם אשה מושיטה את ידה [?] אשתי ממחרת ללחוץ את ידה. הבעיה היא כשאני נמצא בגפי, או אז אני דואג להחזיק צלחת ביד אחת וכוס ביד השניה. לפעמים זה נראה שאני המלצר באירוע, אך הכל כדאי, ובלבד שלא להסתבך עם העסק הזה, שכן בסופו של דבר, כמה הסברים שאתה לא נותן [?] תמיד יש את אלו שכבר נפגעו, והן כבר לא מקשיבות להסברים ולתירוצים.

לפני שנים רבות באו מהטלוויזיה לראיין אותי בקשר לאחד החגים. הכתבת היתה אפרו-אמריקאית, היא הושיטה את ידה והסברתי לה שאני לא לוחץ ידיים לאף אחת. כשהיא חזרה למערכת היא דיווחה לאחראית עליה שהראב"י הזה נמנע מללחוץ ידיים לשחורים [?]

אבל עכשיו, יש פתרון מדהים לבעיה [?] קורונה!

עכשיו אף אחד לא לוחץ ידים! אני מרגיש סוף סוף חלק מהקונצזוס, ב"ה אני אדם מן היישוב, אפילו הממשלה בצד שלי. עד היום הייתי יוצא מן הכלל, טיפוס "חשוד" ומיושן, כעת כולם לומדים שתמיד הראב"י צודק. לפעמים אתה מבין את זה מיד, ולפעמים יש צורך באיזו קורונה כדי להבין את זה, אבל היהדות תמיד צודקת [?]

טבילה במקוה ☞ התחדשות

נוהג נוסף שהקורונה הדגישה בחיינו היא שטיפת ידים ☞ עוד נוהג ישן נושן ביהדות. אם כל השנה עוסקים ביהדות בשטיפת ידיים, הרי שביום הכיפורים עולים מדרגה, לא רק שוטפים ידיים בלבד, אלא טובלים את כל הגוף במים, כפי שמובא בשוע"ר (תר"ו י"א) "נוהגין לטבול בערב יום הכיפורים". הרבה יהודים אפילו כאלו שבשאר ימות השנה לא נוהגים לטבול במקווה, עושים מאמץ ונוהגים לטבול בערב יום הכיפורים. אחד הטעמים הוא "משום תשובה" ☞ כל הרעיון של תשובה הוא שאדם מחליט להשתנות ולהפוך לאדם טוב יותר, וכמו שבגיור, חלק בלתי נפרד מתהליך הגיור הוא טבילה במקוה, אותו אדם שמעוניין להתגייר נכנס למקוה כשהוא גוי ויוצא יהודי חדש, כך גם בערב יום כיפור כולנו הופכים לאנשים חדשים, ולכן אנחנו טובלים במקוה.

זה מה שאנו עושים בימינו, אך בזמן שבית המקדש היה קיים, היה הכהן גדול ☞ האדם שמייצג ומתפלל עבור כל עם ישראל ☞ טובל במקוה במהלך יום הכיפורים חמש פעמים! זה דבר שאין לו תקדים; ישנם כאלו שהולכים למקוה בערב יום כיפור בלבד, ישנם כאלו שהולכים למקוה בכל ערב שבת, החסידים הולכים למקוה כל יום ☞ ותמיד מדובר רק פעם אחת ביום, אבל חמש פעמים ביום מה זה צריך להיות!?

חמשה טבילות כנגד חמישה דרגות בנשמה

מובא בקבלה שלנשמה היהודית ישנם חמשה שמות: נפש, רוח, נשמה, חיה, יחידה. כלומר, כל נשמה מתחלקת לחמש דרגות, הדרגה הנמוכה ביותר היא "נפש", מעליה "רוח", ומעליה "נשמה". את השמות הללו אנו מוצאים בתורה עצמה; לפעמים התורה מגדירה חיים בשם נפש ולפעמים היא מגדירה בשמות האחרים.

הקבלה באה ולימדה אותנו על שתי הדרגות העליונות שבנשמה שנקראים בשם "חיה יחידה". ביום הכיפורים הכהן הגדול הינו שליח ציבור של כל עם ישראל. הוא היה בא לבית המקדש ומתוודה על העוונות של כולם. לכן בכל פעם שהוא הלך לטבול במקוה היה זה במטרה לטהר דרגה אחת בנשמה של כלל ישראל. הכהן לא טבל רק בשביל לטהר עצמו, אלא טבל בשביל כולם, ובכל טבילה שלו הוא טיהר דרגה עליונה יותר בנשמה הקולקטיבית של עם ישראל. זהו הטעם אפוא מדוע הכהן ביצע את הצעד החרג הזה של טבילה במקוה חמשה פעמים באותו יום.

היום שאין לנו כהן גדול, ואנחנו נדרשים להתפלל עבור עצמנו ולבצע את כל העבודה לבד, וכמו-כן למקוה מותר ללכת רק בערב יום כיפור ☞ יש לנו תמורת זאת מוטיב משמעותי אחר אף הוא במספר חמש: בכל יום יהודי מתפלל שלש תפילות: שחרית מנחה וערבית. בשבת אנחנו מוסיפים תפילה נוספת שאכן נקראת בשם תפילת 'מוסף'. פעם אחת ויחידה בשנה ☞ ביום הכיפורים ☞ אנו מתפללים חמש תפילות באותו יום; בנוסף לשלושת התפילות השגרתיות והתדירות, ובנוסף

לתפילת מוסף של כל שבת ויום טוב [1] אנו מוסיפים את תפילת נעילה שחותמת את היום הגדול והקדוש.

חמשת האלטרנטיבות

מדוע אנו מתפללים דוקא חמש תפילות? מסביר הרבי (תורת מנחם' כרך טז עמ' 212) שביום כיפור כל תפילה היא כנגד דרגה אחת בנשמה; בליל יום הכיפורים התפילה הראשונה היא כדי לטהר את דרגת ה"נפש" שהיא הדרגה הנמוכה ביותר בנשמה שנמצאת גם בבעל חי. בתפלת שחרית אנו מתקנים את דרגת ה"רוח" שבנשמה. תפילת מוסף היא כנגד דרגת "חי" שבנשמה",

בתפילת מנחה אנו מתחברים לדרגת "נשמה" שבנשמה, ובתפילת נעילה אז אנו מגלים את עצם הנשמה דרגת "יחידה", ולכן אנו מסיימים את תפילת נעילה בקריאת "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד" [2] כשה'אחד' של הקב"ה וה'יחידה' של היהודי מתאחדים ומתעצמים זה בזה. ניתן לראות במוחש שבשעה שיהודים מכריזים שמע ישראל בשעת תפילת נעילה [3] הם עומדים בדרגה הכי רוחנית ועליונה שלהם מכל השנה.

כמו בטבילה, כדי שהמקוה אכן יטהר את האדם הוא חייב להיות כולו מתחת למים בכל הוויתו וישותו, ואם הוא השאיר יד או רגל בחוץ או אפילו את קצה אפו [4] לא עלתה לו הטבילה, כך גם ביום הכיפורים [5] כדי שהתפילות אכן יטהרו וירוממו אותנו אסור לנו להשאר עם רגל אחת בחוץ. כל המציאות שלנו צריכה להיות בפנים.